

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
імені О.М. БЕКЕТОВА

Кафедра туризму і готельного господарства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан факультету менеджменту
 (Писаревський І.М.)
(підпис)
“ 25 ” 2014 року
М.П.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПП 2.4. ОРГАНІЗАЦІЯ ТУРИЗМУ
(ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСКУРСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ)

галузі знань 1401 «Сфера обслуговування»
напрямку 6.140103 «Туризм»
факультет менеджменту

2014 – 2015 НАВЧАЛЬНИЙ РІК

Робоча програма Організація туризму (організація екскурсійної діяльності) для студентів за напрямом підготовки 6.140103 «Туризм».

Розробники: доц., к.г.н. Покоłodна М.М. _____

Робочу програму схвалено на засіданні випускової кафедри туризму і готельного господарства

Протокол від "28" серпня 2014 року № 1
Завідувач випускової кафедри _____ (Писаревський І.М.)

Програма відповідає формі Робочої програми навчальної дисципліни, що затверджена Наказом по ХНУМГ ім. О.М. Бекетова від 24 лютого 2014 р. №46-01.

Методист НМВ _____ (підпис) (Солонська Н) "25" 11 2014 р.
(ПІБ)

© ХНУМГ ім. О.М. Бекетова , 2014 рік

© Покоłodна М.М., 2014 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників ↓↓↓	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 4,5	Нормативна	Рік (роки) підготовки	
		3-й	3-й
		Семестр(и)	
		5-й	5-й
Загальна кількість годин – 162	Галузь знань: 1401 «Сфера обслуговування» Напрямок підготовки: 6.0140103 «Туризм»	Лекції:	
Модулів – 1		30 год.	6 год.
		Практичні, семінарські:	
Змістових модулів (ЗМ) – 3		30 год.	12 год.
		Лабораторні:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 7		Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Самостійна робота:
	102 год.		144 год.
	Індивідуальні завдання:		
	-		18 год.
	Вид контролю:		
Індивідуальне (науково-дослідне) завдання (ІЗ) КР для заочної форми навчання «Розробка однієї з підтем навчальної екскурсії»		екзамен	екзамен

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 37 % : 63 %,
для заочної форми навчання – 11 % : 89 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни “Організація туризму (організація екскурсійної діяльності)” – вивчення дисципліни полягає у засвоєнні теоретичних й придбанні практичних навичок з основ організації надання екскурсійних послуг.

Завданнями вивчення дисципліни “Організація туризму (організація екскурсійної діяльності)” є:

- засвоєння основ екскурсійної теорії;
- оволодіння основними прийомами екскурсійної методики і техніки;
- придбання практичних навичок в організації екскурсійних послуг.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- Історію екскурсійної справи в Україні;
- Основні поняття та терміни екскурсійної теорії;
- Методику підготовки екскурсій та її документаційне забезпечення;
- Техніку проведення екскурсій;
- Особливості проведення різних видів екскурсій;
- Особливості менеджменту і маркетингу екскурсійних послуг;
- Професійну майстерність екскурсовода;
- Регіональні екскурсійні ресурси;

вміти:

- проектувати процес обслуговування екскурсантів за окремими етапами надання послуги;
- працювати в складі творчої групи над створенням нової екскурсії;
- розробляти різні види екскурсій з урахуванням диференційованого підходу до екскурсійного обслуговування та наявних регіональних екскурсійних ресурсів;
- оформлювати документацію щодо надання екскурсійних послуг;
- користуватися прийомами екскурсійної методики та техніки;

мати компетентності:

- здатність взаємодіяти в вітчизняними та іноземними клієнтами екскурсійного бюро;
- здатність організувати процес екскурсійного обслуговування туристів і екскурсантів;
- здатність розробляти та проводити різні види екскурсій;
- здатність проводити країнознавчі та краєзнавчі дослідження щодо умов розвитку туризму на визначеній території;
- здатність розроблювати та проводити ефективну продуктову, цінову, збутову політику туристичних підприємств;
- здатність надавати вичерпну інформацію існуючим і потенційним туристами.

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. Організація туризму (організація екскурсійної діяльності)

Змістовий модуль 1 Екскурсійна теорія та організація надання екскурсійних послуг на туристсько – екскурсійних підприємствах

Тема 1. Основи екскурсознавства

Екскурсознавство як науковий напрям та навчальна дисципліна. Поняття екскурсознавства як трьох взаємозв'язаних елементів: теорія, методика, практика. Сутність і завдання екскурсійної теорії. Поняття екскурсійної теорії як комплексу поглядів, ідей, положень, які лежать в основі екскурсійної роботи всіх туристсько-екскурсійних установ. Значення і сутність екскурсійної методики. Практика ведення екскурсій.

Історія екскурсійної справи в Україні.

Тема 2. Організація екскурсійних послуг на туристсько-екскурсійних підприємствах.

Види туристсько-екскурсійних організацій в залежності від їх спеціалізації, відношення до споживачів і виконавців екскурсійних послуг, від обсягу структури і видів комерційної діяльності.

Організація надання екскурсійних послуг на туристсько-екскурсійних підприємствах. Схема організації надання екскурсійних послуг на туристсько-екскурсійних підприємствах: дослідження ринку екскурсійних послуг (особливості екскурсійного маркетингу), створення екскурсій, підготовка екскурсовода, реклама, комунікаційна діяльність, екскурсійне обслуговування, особливості менеджменту екскурсійної діяльності.

Нормативно-правова база екскурсійної діяльності в Україні (Закони, Стандарти, Положення).

Тема 3. Екскурсійна теорія: сутність екскурсії та класифікація екскурсій.

Визначення екскурсії. Поняття екскурсії як виду діяльності, як форми пізнання, форми спілкування, як однієї з форм туристських послуг. Основні аспекти екскурсії в практичній діяльності. Особливості екскурсійного процесу.

Функції і ознаки екскурсії. Функції екскурсії: наукової пропаганди, інформаційна, організації дозвілля, формування інтересів, розширення кругозору. Ознаки екскурсії: загальні і специфічні.

Класифікація екскурсій. Класифікація екскурсій за змістом (тематичні і оглядові), складом і кількістю учасників, за місцем проведення, за способом переміщення, за тривалістю, за формою проведення.

Змістовий модуль 2 Екскурсійна методика

Тема 4. Технологія підготовки нової екскурсії. Етапи підготовки нової екскурсії.

Технологія підготовки нової екскурсії (15 етапів створення екскурсії) . Зміст процесу розробки нової екскурсії. Творча група її склад. Характер роботи. Розподіл і виконання обов'язків членів групи. Термін підготовки екскурсії. Загальна схема екскурсії (вступ, основна частина з розподілом на підтеми, заключна частина).

Підготовчий етап створення нової екскурсії (етапи 1-4):1. Визначення мети і завдань екскурсії. 2.Вибір теми. Поняття теми і назви екскурсії, різниця між ними. 3. Відбір літератури і складання бібліографії.4. Визначення інших джерел екскурсійного матеріалу.

Етап безпосередньої розробки екскурсії (етапи 5-13). Етап безпосередньої розробки екскурсії включає етапи з 5 по 13. Сутність значення і методика роботи по етапам: 5. Відбір і вивчення екскурсійних об'єктів. Види екскурсійних об'єктів, методика відбору екскурсійних об'єктів. Поняття про картку об'єкта, методика та порядок створення карток об'єктів; 6. Упорядкування маршруту екскурсії. Види маршрутів. Вимоги до екскурсійного маршруту; 7. Об'їзд або обхід маршруту; 8. Підготовка контрольного тексту екскурсії. Сутність і вимоги до контрольного тексту, його основні відмінні риси; 9. Комплектування "Портфеля екскурсовода". Поняття і значення «портфеля екскурсовода». Методика створення і вимоги до експонатів; 10. Визначення методичних прийомів проведення екскурсії; 11. Визначення техніки ведення

екскурсії; 12. Складання методичної розробки екскурсії. Структура методичної розробки. Характеристика окремих частин. Поняття про технологічну карту екскурсії, методика її створення; 13. Складання індивідуального тексту. Сутність і вимоги до індивідуального тексту, його основні відмінні риси.

Заключний етап розробки екскурсії (14-15). Етап 14 - захист екскурсії. Можливі види захисту. Етап 15 - Прийом (здача) екскурсії та затвердження екскурсії. Пакет документів по кожній темі екскурсії.

Тема 5. Методичні прийоми ведення екскурсії.

Класифікація методичних прийомів.

Методичний прийом показу. Показ його сутність, завдання, умови. Послідовність дій екскурсовода при показі об'єкта. Ступені показу. Види показу. Особливості показу. Показ як реалізація принципу наочності. Методичні прийоми показу: попереднього огляду, панорамного показу, відтворення, зорового монтажу, локалізації подій, абстрагування, зорового порівняння, зорової аналогії, інтеграції, переключення уваги, руху, прийом показу меморіальної дошки.

Методичний прийом розповіді. Основні вимоги до розповіді на екскурсії. Особливості розповіді на екскурсії. Методичні прийоми розповіді: посилання на очевидців, завдання, новизни матеріалу, літературного монтажу, співучасті, дискусійної ситуації, зіткнення протилежних версій, персоніфікацій, коментування, репортажу, цитування, відповідей - питань, екскурсійної довідки, опису, характеристики подій, пояснення, проблемної ситуації, відступу, індукції, дедукції. Сполучення розповіді і показу на екскурсії.

Особливі методичні прийоми на екскурсії. Прийом зустріч з учасникам подій, прийом дослідження, прийом демонстрації наочних посібників, методика їх використання.

Тема 6. Техніка ведення екскурсії.

Складові елементи техніки ведення екскурсії. Перевірка екскурсоводом необхідної документації. Знайомство з групою. Розміщення групи біля об'єктів. Вихід і повернення екскурсантів в автобус. Пересування екскурсантів. Місце екскурсовода. Дотримання часу, відведеного на екскурсію в цілому й розкриття окремих підтем. Техніка проведення розповіді при русі автобуса. Відповіді на питання екскурсантів. Паузи в екскурсії. Техніка використання «Портфеля екскурсовода». Дотримання елементів ритуалу.

Змістовий модуль 3 Практика надання екскурсійних послуг

Тема 7. Професійна майстерність екскурсовода.

Складові професійної майстерності екскурсовода.

Професія екскурсовод. Особистість екскурсовода. Складові професійної майстерності екскурсовода. Вимоги до екскурсовода.

Знання, вміння екскурсовода. Права та обов'язки екскурсовода. Майстерність екскурсовода. Мова та жести екскурсовода.

Методика підготовки екскурсовода до нової екскурсії. Етапи підготовки екскурсовода до нової екскурсії. Шляхи підвищення професійної майстерності екскурсовода.

Положення про порядок видачі дозволів на право здійснення туристичного супроводу фахівцям туристичного супровід.

Діяльність Асоціації екскурсоводів України.

Тема 8. Диференційований підхід до екскурсійного обслуговування

Сутність диференційованого підходу. Диференційований підхід до організації, змісту та методів проведення екскурсій в залежності від контингенту екскурсантів.

Особливості проведення різних видів екскурсій.

Тема 9. Регіональні екскурсійні ресурси

Природні особливості регіону, та їх можливе використання в наданні екскурсійних послуг. Характеристика географічного положення, рельєфу, клімату, ґрунтів, рослинного та тваринного світу, гідрологічної сітки, корисних копалини та особливо охоронюваних природних об'єктів (об'єкти природно-заповідного фонду) придатних для організації екскурсій регіону, експозицій музеїв по природничій тематиці.

Історичні і географічні умови та сучасний стан розвитку господарського комплексу регіону.

Культурологічні особливості регіону. Характеристика основних об'єктів для проведення тематичних екскурсій історико-культурного та релігійного спрямування.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістові модулі та теми	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		лек	лаб	пр/сем	срс		лек	лаб	пр/сем	срс
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
МОДУЛЬ 1 Організація туризму (організація екскурсійної діяльності) (семестр 5 (д.ф.), 5(з.ф.))										
Змістовий модуль 1. Екскурсійна теорія та організація надання екскурсійних послуг на туристсько – екскурсійних підприємствах.										
Тема 1.	10	2	-	2	6	8	-	-	-	8
Тема 2.	10	2	-	2	6	11	1	-	-	10
Тема 3.	18	4	-	6	8	15	1	-	2	12
Разом за ЗМ 1	38	8	-	10	20	34	2	-	2	30
Змістовий модуль 2. Екскурсійна методика.										
Тема 4.	22	6	-	6	10	21	1	-	4	16
Тема 5.	18	6	-	2	10	19	1	-	2	16
Тема 6.	10	2	-	2	6	15	1	-	2	12
Разом за ЗМ 2	50	14	-	10	26	55	3	-	8	44
Змістовий модуль 3. Практика надання екскурсійних послуг										
Тема 7.	10	2	-	2	20	9	1	-	-	14
Тема 8.	10	2	-	2	20	8	-	-	-	14
Тема 9.	24	4	-	6	16	26	-	-	2	24
Разом за ЗМ 3	44	8	-	10	56	43	1	-	2	52
Індивідуальне завдання КР										
Інд. завдання (ІЗ) Контрольна робота (КР)	-	-	-	-	-	18	-	-	-	18
Усього годин	74	8	-	10	56	61	1	-	2	70
Разом	162	30	-	30	102	162	6	-	12	144

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денне	Заочне
1	Історія екскурсійної справи в Україні	2	-
2	Екскурсія як педагогічний процес. Елементи психології на екскурсії.	2	-
3	Нормативно-правова база екскурсійної діяльності в Україні (Закони, Стандарти, Положення). Професійна майстерність екскурсовода. Положення про порядок видачі дозволів на право здійснення туристичного супроводу фахівцям туристичного супровід. Діяльність Асоціації екскурсоводів України.	2	2
4	Особливості проведення різних видів екскурсій.	2	-
5	Характеристика особливо охоронюваних природних об'єктів (об'єкти природно-заповідного фонду) придатних для організації екскурсій регіону, експозицій музеїв по природничій тематиці.	2	-
6	Характеристика основних об'єктів для проведення тематичних екскурсій історико-культурного та релігійного спрямування.	2	-
7	Разом	12	2

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денне	Заочне
1	Технологія підготовки нової екскурсії: технологія виконання 1 і 2 етапів підготовки екскурсії. Аналіз ринку екскурсійних послуг в регіоні.	2	2
2	Технологія підготовки нової екскурсії: Технологія виконання 3 і 4 етапів екскурсії.	2	-
3	Технологія підготовки нової екскурсії: Технологія виконання 5 і 6 етапів екскурсії.	2	2
4	Технологія підготовки нової екскурсії: Оформлення методичної розробки екскурсії	2	2
5	Методичні прийоми ведення екскурсії. Опанування методичних прийомів показу.	2	2
6	Методичні прийоми ведення екскурсії. Опанування методичних прийомів розповіді.	2	2
7	Техніка ведення екскурсії.	2	-
9	Написати есе на тему «Професія екскурсовод»	2	-
10	Проведення пробної екскурсії	2	-
11	Разом	18	10

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	Основи екскурсознавства	6	8
2	Організація екскурсійних послуг на туристсько-екскурсійних підприємствах.	6	10
3	Екскурсійна теорія: сутність екскурсії та класифікація екскурсій.	8	12
4	Технологія підготовки нової екскурсії. Етапи підготовки нової екскурсії.	10	16
5	Методичні прийоми ведення екскурсії.	10	16
6	Техніка ведення екскурсії.	6	12
7	Професійна майстерність екскурсовода.	20	14
8	Диференційований підхід до екскурсійного обслуговування	20	14
9	Регіональні екскурсійні ресурси	6	24
10	Підготовка ІНДЗ - контрольної роботи	-	18
11	Разом	102	144

9. Індивідуальні завдання

Під час вивчення дисципліни «Організація туризму (Організація екскурсійної діяльності)» студенти виконують індивідуальне навчально-дослідне завдання у вигляді контрольної роботи на тему «Розробка однієї з підтем навчальної екскурсії» (тільки заочна форма навчання).

Індивідуальне навчально-дослідне завдання необхідне для систематизації, закріплення теоретичних знань і набуття практичних навичок з дисципліни. Так само ІНДЗ дозволяє опанувати студентам необхідними навичками при вирішенні конкретних практичних завдань по створенню нової екскурсії, розвитку навичок самостійної роботи й оволодінням методикою підготовки і ведення екскурсії.

Цілями виконання ІНДЗ є: закріплення, поглиблення й узагальнення знань, отриманих студентами на теоретичних і практичних заняттях, а також придбання навичок при проектуванні й здійсненні екскурсійного обслуговування за окремими етапами надання послуги, використовуючи існуючі технології.

При виконанні ІНДЗ студент повинен продемонструвати вміння у сфері науково-дослідної діяльності, уміння аналізу і синтезу інформаційних матеріалів за темою екскурсії, творчий підхід у представленні підтеми екскурсії.

Обсяг у годинах – 18 годин (для заочної форми навчання).

10. Методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни передбачено застосування усталених методів – лекції, практичні та семінарські заняття, а також, з метою активізації навчально – пізнавальної діяльності студентів передбачено застосування активних і інтерактивних методів навчання (робота в малих групах та дистанційному курсі); продуктивні (частково-пошукові, дослідні), самостійна робота.

11. Методи контролю

Оцінювання знань, вмінь та сформованість навичок студентів враховує всі види занять, що передбачені даною програмою. Перевірка і оцінювання знань студентів проводиться в наступних формах:

- оцінювання роботи студента на практичних (семінарських) заняттях;
 - оцінювання виконання індивідуального навчально-дослідного завдання;
 - проведення контролю (усні опитування, письмові завдання, тестування з окремих модулів по дисципліні);
 - практична перевірка вмінь і навичок при захисті учбової екскурсії.
- Підсумковий контроль - екзамен у вигляді тестових завдань.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Для денної форми навчання

Поточна атестація та самостійна робота									Підсумковий контроль (екзамен)	Сума
ЗМ 1			ЗМ 2			ЗМ 3				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9		
20			20			30			30%	100%
70%										

Для заочної форми навчання

Поточна атестація та самостійна робота										Підсумковий контроль (екзамен)	Сума
ЗМ 1			ЗМ 2			ЗМ 3			ІЗ (ІРР)		
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9			
20			20			10			20	30%	100%
70%											

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики, диф. заліку	для заліку	
90-100	відмінно	зараховано	A
82-89	добре		B
74-81			C
64-73			задовільно
60-63	E		
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання	Fx
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	F

13. Методичне забезпечення

1. Програма навчальної дисципліни «Організація туризму (організація екскурсійних послуг)» (для студентів 3-го курсу денної та заочної форм навчання напряму 6.140103 «Туризм»)), 2014, - 8 с.
2. Покоłodна М.М. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Організація туризму (організація екскурсійної діяльності)» (для студентів 3-го курсу денної та заочної форм навчання напряму підготовки 6.140103 (6.020107) – «Туризм»): ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2013. – 82 с.
3. Методичні рекомендації до вивчення дисципліни «Організація екскурсійних послуг» для студентів за напрямом підготовки 0504 «Туризм» зі спеціальності «Туризм»: ХНАМГ, Уклад. М.М. Покоłodна. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 26 с.
4. Методичні вказівки до виконання контрольної роботи з дисципліни «Організація екскурсійних послуг» для студентів 4 курсу денної та 5 курсу заочної форм навчання за напрямом підготовки «Туризм» / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; Уклад. М.М. Покоłodна. - Х. : ХНАМГ, 2011. – 28 с.

14. Рекомендована література

Базова

1. Закон України «Про внесення змін до закону України «Про туризм», від 18 листопада 2003 року, № 1282- IV.
2. Положення про порядок видачі дозволів на право здійснення туристичного супроводу фахівцям туристичного супроводу, від 20 жовтня 2004 р., N 1344/9943.
3. Емельянов Б. В. Экскурсоведение: Учебник. - 3-е изд., перер. и дополн. / Б. В. Емельянов. - М.: Советский спорт, 2000. – 224 с.
4. Менеджмент туризма: Туризм как объект управления: Учебник. Под. ред. Квартальнова В.А. - М.: Финансы и статистика, 2002. – 302 с.:
5. Організація екскурсійної діяльності. Опорний конспект лекцій. Укладач О.О. Каролоп.- К.: Видавничий центр КНТЕУ. - 2002. – 45 с.
6. Савина Н. В. Экскурсоведение; Учеб. пособие / Н.В. Савина, З. М. Горбылева. – Мн.: БГЭУ, 2004. – 335 с.
7. Чагайда І. М. Екскурсоведство. Навчальний посібник. / І. М. Чагайда, С. В. Грибанова– К.: “Кондор”, 2004. – 204 с.
8. Федорченко В. К., Історія екскурсійної діяльності в Україні: навч. посібник / В.К.Федорченко, О. М. Костюкова, Т. А. Дьоровий, М. М. Олексійко. - К. : “Кондор”. – 2004. – 166 с.
9. Хуусконен Н.М., Практика экскурсионной деятельности / Т.М. Глушанок, Н.М. Хуусконен – СПб.: «Издательский дом Герда», 2006. – 208 с.

Допоміжна

1. ГОСТ 28681.1-95 Туристско-экскурсионное обслуживание. Проектирование туристских услуг.
2. ГОСТ 28681.2-95 «Туристско-экскурсионное обслуживание. Туристические услуги. Общие требования».
3. ГОСТ 28681.3-95 «Туристско-экскурсионное обслуживание. Требования по обеспечению безопасности туристов и экскурсантов».
4. Бабанина О. В. Наглядность в экскурсии. Методические рекомендации/ О. В. Бабанина.- М.: ЦРИБ "Турист", 1976. - 24с.
5. Дьякова Р. А., Емельянов Б. В., Пасечный П.А. Основы экскурсоведения: Учебное пособие для слушателей фак.общ. профессий пед. ин-ов. / Р. А. Дьякова, Б. В. Емельянов, П. А. Пасечный. - М.: Просвещение, 1985. – 256 с.
6. Дьякова Р. А. История экскурсионного дела в СССР. Учебное пособие / Дьякова Р. А. - М.: ЦРИБ "Турист", 1981. – 72 с.

7. Заломихин В. И. Экскурсионное обслуживание на транспортных маршрутах. Методические рекомендации / В. И. Заломихин. - М.: ЦРИБ «Турист», 1982. – 46 с.
8. Илюхин М. М. Особенности и средства показа в экскурсии. Методические рекомендации / М. М. Илюхин. - М.: ЦРИБ «Турист», 1980. – 80 с.
9. Илюхин М. М. Рассказ на экскурсии. Методические рекомендации / М. М. Илюхин. - М.: ЦРИБ «Турист», 1981. – 48 с.
10. Лобовская Р. А. Использование краеведческих материалов в экскурсиях. Методические рекомендации / Р. А. Лобовская. - М.: ЦРИБ "Турист", 1985. – 32 с.
11. Новиков А. М. Повышение квалификации экскурсоводов. Методические рекомендации / А.М. Новиков - М.: ЦРИБ "Турист", 1980. – 48 с.
12. Омельченко Б.Ф. Экскурсионное общение: Познание, воспитание, отдых / Б.Ф. Омельченко - М.: Наука, 1991.-120с.
13. Организация и методика экскурсионной работы: Учебное пособие / [А. В. Даринский, Л. Н. Кривоносова, В. А. Круглова и др.; Отв.ред. А. В. Даринский]. -Л.: ВПШ культуры, 1983. – 124 с.
14. Пасечный П. С. Туризм и экскурсии / П.С. Пасечный. – М.: Наука, 1983. – 230 с.
15. Сичинава В.А. Использование литературных источников в экскурсионной работе. Методические рекомендации/ В. А. Сичинава. - М.: ЦРИБ "Турист", 1976. – 54 с.
16. Сичинава В. А. Экскурсионная работа: (Из опыта). Пособие для учителей. - М: Просвещение, 1981.- 96 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Інформаційно-довідниковий ресурс «Хрків екскурсіонний» / [Електронний ресурс] - <http://excurskharkov.narod.ru>
2. Офіційний сайт Міністерства культури України / [Електронний ресурс] - <http://www.mincult.gov.ua>
3. Офіційний сайт Департаменту туризму України Міністерства культури і туризму України / [Електронний ресурс] – <http://www.tourism.gov.ua>
4. [http:// http://cdo.kname.edu.ua/course/view.php?id=604](http://cdo.kname.edu.ua/course/view.php?id=604) / [Електронний ресурс] – Дистанційний курс Організація туризму (організація екскурсійної діяльності)

Аркуш актуалізації

Робоча програма навчальної дисципліни «Організація туризму (організація екскурсійної діяльності)» за напрямом 6.140103 «Туризм»

на 201.../1... навч. рік переглянута та затверджена "Без змін"

Завідувач кафедри _____
(на якій розроблена робоча програма)

_____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

“ _____ ” _____ 201 _ року

Зав. випускової кафедри _____
(за належністю напрямку / спеціальності)

_____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

“ _____ ” _____ 201 _ року

Декан факультету _____
(за належністю напрямку / спеціальності)

М.П.

_____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

“ _____ ” _____ 201 _ року

на 201.../1... навч. рік переглянута та затверджена "Без змін"

Завідувач кафедри _____
(на якій розроблена робоча програма)

_____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

“ _____ ” _____ 201 _ року

Зав. випускової кафедри _____
(за належністю напрямку / спеціальності)

_____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

“ _____ ” _____ 201 _ року

Декан факультету _____
(за належністю напрямку / спеціальності)

М.П.

_____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

“ _____ ” _____ 201 _ року

на 201.../1... навч. рік переглянута та затверджена "Без змін"

Завідувач кафедри _____
(на якій розроблена робоча програма)

_____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

“ _____ ” _____ 201 _ року

Зав. випускової кафедри _____
(за належністю напрямку / спеціальності)

_____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

“ _____ ” _____ 201 _ року

Декан факультету _____
(за належністю напрямку / спеціальності)

М.П.

_____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

“ _____ ” _____ 201 _ року